BUNKR

TIJDSCHRIFT VAN STICHTING BUNKERBEHOUD | NUMMER 1 | NAJAAR 2026

EERSTE EDITIE!

NIEUWE PROJECTEN REPORTAGES NIEUWS BUNKERWEETJES

1

COLOFON

NR. 1 | **NAJAAR – 2026** | STICHTING BUNKERBEHOUD

Een uitgave van Stichting Bunkerbehoud (SB). Stichting Bunkerbehoud beheert een aantal muse-umbunkers in Zeeland die deels zijn teruggebracht in de situatie van de Tweede Wereldoorlog. Tevens is de stichting een kenniscentrum op het gebied van tweede wereldoorlog en koude oorlog en verzorgt zij educatie.

Redactie:
De redactie bestaat uit Francesco Cavelieri, Marc Machielse, Hans Sakkers en Jaap Francke en eindredacteur Peter Traas.

Foto omslag:
Opening bunker Zweemersdam tijdens de Bunkerdag zaterdag 30 mei 2026.

Opmaak en druk:
Drukkerij Zoeteweij, Yerseke – Oplage 2500 ex.

BUNKR verschijnt twee keer per jaar.

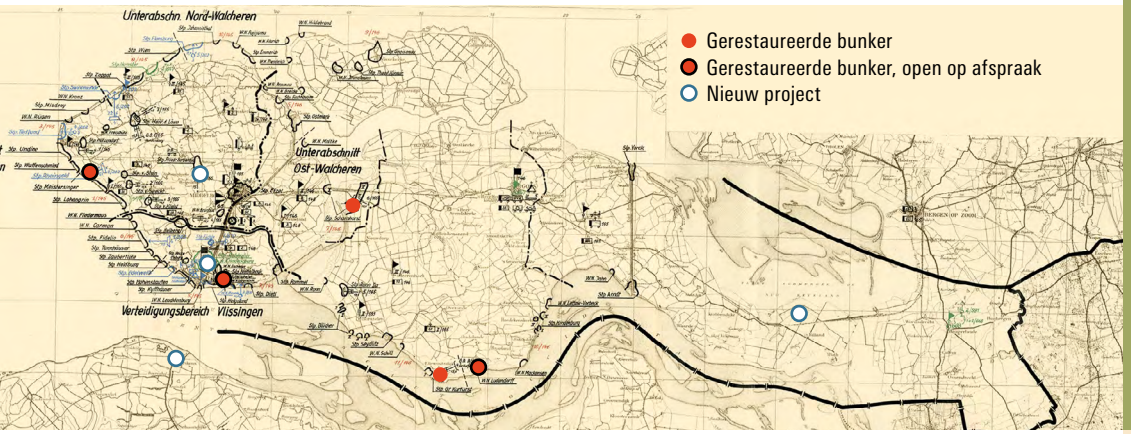
Donateur worden?
Scan de QR-code achterop dit nummer.

Advertenties:
Ook uw advertentie in dit blad?
Stuur ons een mail via info@petertraas.nl

Secretariaat
Jurjaneweg 21
4454 PJ Borssele
secretaris@bunkerbehoud.com.

Banknummer: **IBAN NL86RABO 0161 0938 76**

Op deze uitgave zijn ons privacy statement en algemene voorwaarden van toepassing; deze zijn te vinden op de website van Stichting Bunkerbehoud. Dit blad is gedrukt op chloorvrij gebleekt papier afkomstig uit verantwoord beheerde bossen en wordt verstuurd in een envelop.

INHOUD

• Observatiebunker Duitse luchtmacht van sloop gered 6
• Uit het veld, *actuele activiteiten Bunkerbehoud* 8
• Verrassend veel bezoekers Bunkerdag 2026 11
• 35 jaar einde koude oorlog 12
• HighlandGames By The Sea. 14
• Vrijwilligerscoördinator Pieter Marijnus. 17
• Open Monumentendag 18
• Grijpskerke in oorlogstijd 21
• Herstel Walcherse oorlogsgraven 22
• Het Vrijwilligersklusteam in actie 26
• fotoverslag modelproject ZWeemeRsdam 28
• vrijwilliger op de korrel: Karin Wittlak 31
• Stichtingsnieuws 32
• Van het boekenfront. 34
• Agenda 35

DE KOSTER
fijntimmerwerk en fijnhouthandel
Meubels op maat • Machinaal timmerwerk • Trappen
06 53 82 18 92 • dekosterfijn.nl

JOOSSE B.V.
Joosse Vastgoed
Binnendijk 3
4339 PK
Nieuw en St Joosland
Tel: 0118 603357
BEDRIJFSHUISVESTING - VERHUUR - VERKOOP
WONINGBOUW - PROJECTONTWIKKELING

CM
CUSTOM MADE4U
VASTGOEDONDERHOUD
Zowel aan uw woning of aan uw bedrijfspand
LASWERKZAAMHEDEN
(CONSTRUCTIE WERK)
KWALITEIT | VAKMANSCHAP | BETROUWBAAR

HET SIGN HUIS
Alles in huis
Voor signing & reclame
Voertuigbelettering
Rijdende reclame die impact maakt.
Carwrap
Geef je auto een unieke uitstraling met onze carwraps
Buitenreclame
Val op in het straatbeeld, elk moment van de dag.
Interieursigning
Transformeer elke ruimte tot een krachtig visitekaartje.
signhuis.nl

M Autotechniek
0113 - 820 990
info@mdautotechniek.nl
UNLIMITED TUNING
CHIPTUNING & MOTORTUNING
www.mdautotechniek.nl

VAN DE VOORZITTER

Henk -Jan van Doorn

Na een klein jaar jullie voorzitter te zijn, ben ik onder de indruk gekomen van de enorme inzet en kennis van al die vrijwilligers. Ieder op 'zijn' of 'haar' 143, 502, 618, 621, 629, 700 of al die andere bunkers, levert daar een topprestatie. Alle eer aan jullie. Om die reden sta ik niet meteen vooraan als de foto wordt gemaakt. Dit jaar heb ik mij geconcentreerd op het bestuurlijk proces. We hebben inmiddels een coördinator voor de vrijwilligers, het museumbeheer en veiligheid en techniek in het bestuur. Dit jaar hebben we twee bunkers van de ondergang gered. Een fraai exemplaar te Oudelande en een zeldzame observatiepost te Rilland.
In Krabbendijke is een luchtwachttoren gedeeltelijk herrezen.

Stichting Bunkerbehoud; dit is zowel een naam als een missie. Nog steeds blijven het waken, educatie en behouden van ons erfgoed onze belangrijkste taken. Werd in het verleden het voortbestaan van bunkers vooral bedreigd door politici, die zich de bekrompenheid tot horizon hadden gekozen; thans zijn het particulieren en projectontwikkelaars waarvan de dreiging uitgaat.
Ik zal strijden voor elk object.
Waarom? Omdat elke bunker apart en in samenhang, het verhaal vertelt van de geschiedenis van Zeeland en van de Slag om de Schelde in het bijzonder.

Henk -Jan

Foto: Peter Traas

Foto: Marc machielse

OBSERVATIEBUNKER DUITSE LUCHTMACHT VAN SLOOP GERED

Door Hans Sakkers

In december 2025 werden we plotsklaps geconfronteerd met een totaal vergeten Duits bouwwerk aan de Westhofweg ten noorden van Rilland-Bath. Dit werk stond op de nominatie om binnen enkele dagen gesloopt te worden. Lia Vermeulen uit Rilland is op een zondag ter plekke gaan kijken en zag dreigend een graafmachine staan. Er bleek bij de gemeente geen sloopmelding te zijn gemaakt en zo ontstond intensief overleg met de eigenaar en later ook de gemeente.

Het gaat om een gemetseld gebouw met een betonnen dak van de Duitse luchtmacht. Het werk heeft een uitbouw met vensters in een bepaalde richting. Het is gebouwd in de eerste bezettingsjaren en lijkt verbonden te zijn geweest aan vliegveld Woensdrecht. Op het terrein voor het werk werd geoefend met boordwapens vanuit vliegtuigen. Vanuit het gebouw werd de vlucht en het schieten vanuit de vliegtuigen op de schietschijven gevolgd. In Nederland resteren nog maar enkele van deze werken. Ook in de Koude Oorlog was dit gebied een doelgebied dat door waarnemingsposten kon worden overzien. Zo was net over de grens met Noord-Brabant de zogenaamde Scheldevanger, bestaande uit twee Nederlandse gemetselde werken. Zij lijken in sterke mate op de Duitse voorganger. Deze werken zijn onlangs gerestaureerd.
Het restauratiewerk aan de Duitse observatiepost gaat binnenkort van start.

Foto: Peter traas

Het vervallen linkerdeel wordt in overleg met de eigenaar verwijderd.

Foto: Peter traas

Het interieur van de bunker.

Foto: Peter traas

Koen Traas slijpt het ongewapend beton.

UIT HET VELD

Actuele activiteiten Bunkerbehoud door Hans Sakkers. *Foto's: Marc Machielse*

Hospitaalbunker Marnixplein

In het kader van de herinrichting van het Marnixplein in West-Souburg is de toegangszijde van de hospitaalbunker van het type 638 uiteindelijk op 23 september 2026 vrijgegraven. Hieraan waren de nodige overleggen met de gemeente Vlissingen vooraf gegaan. Vrijwilligers van de stichting hebben het puin uit de bunker geschept. Gezien de beperkte ruimte is een klein team van zes man samengesteld. Uitgezonderd een voet water in enkele kamers was de bunker droog. Het gaat om het laatst nog aanwezige bouwwerk van het vliegveld Vlissingen. Er zijn plannen om hier een expositie te realiseren met de vondsten in de twee gewondenverzamelbunkers die in 2023 gevonden zijn aan de Prins Hendrikweg bij de Binnenhavens van Vlissingen. Tevens zal er aandacht besteed worden aan de geschiedenis van het vliegveld.

Graafwerkzaamheden aan het hospitaalbunker aan het Marnixplein in West-Souburg

Drie keer het hospitaalbunker:
↑ De ingang na het uitgraven.
↗ Puinruimers Peter en Pieter.
→ Eerste kijkavond vrijwilligers.

Gevechtsbunker Breskens

De intentie is om zo spoedig mogelijk te beginnen met het uitgraven van de hoogst zeldzame gevechtsbunker van het type 642 in Breskens. De bunker heeft een gevechtsruimte voor een 4,7 cm antitankgeschut en een mitrailleur. De enige ooit gebouwd in Nederland. Er is inmiddels al veel contact geweest met de gemeente Sluis. Vanuit de gemeente was de vrees dat de grond die op de bunker is gestort munitie zou bevatten.
Dit argument speelt geen rol meer omdat duidelijk is dat dit niet het geval is. Nu wil de gemeente een explosievendeskundige de bunker laten inspecteren op nog mogelijk aanwezige munitie. Foto's genomen van het interieur ruim tien jaar geleden, laten echter niets van dit alles zien. Maar de gemeente acht het gevaar reëel en hecht een hoge waarde aan gecertificeerde zekerheid. Ook zijn wij nog in gesprek met de gemeente Sluis in verband met een gewijzigd monumentenbeleid.
>>

Foto: Marc Machielse

Het reliëf aan de buitenmuur is ontstaan door lege cementzakken aan de binnenkant van de bekisting te bevestigen. Hierdoor vervalt de strakke muur en is deze minder goed waarneembaar vanuit de lucht.

Geschutsbunkers Buttinge

In korte tijd is te verwachten dat de opgeworpen grond de toegangszijde van de beide geschutsbunkers van het type 611 bij Buttinge zal worden verwijderd. Wij zorgen dat het interieur van de twee bunkers schoon wordt gemaakt. Hiervoor zullen de vrijwilligers worden benaderd. Beide bunkers mogen opgenomen worden in battlefield tours.

Foto: Marc Machielse

→ *De blokken die de terugslag van het vurende kanon opvingen in de geschut ruimte, staan afgesteld op het laatste kanon wat in de bunker is geplaats.*

VERRASSEND VEEL BEZOEKERS BUNKERDAG 2026

De drukbezochte Bunkerdag op zaterdag 30 mei 2026 was voor ons een aangename verrassing. Waarschijnlijk speelt de groeiende maatschappelijke belangstelling voor de Atlantikwall verdedigingslinie en de slag om de Schelde daarbij een grote rol.
Ook het aanbod en programma van bestaande en nieuwe bunkerlocaties binnen een betrekkelijk klein gebied in combinatie met het mooie weer motiveerde veel bunker geïnteresseerden en bezoekers van alle leeftijden om de routes te volgen.

Opvallend was daarbij dat bezoekers niet alleen uit het zuidwesten kwamen, maar uit heel Nederland, tot Groningen aan toe! Ook Duitsers en Belgen hadden brede belangstelling.

Oranjemolen, Vlissingen

Marinekazerne, Vlissingen

Berg van Troje, Borssele

Opening Zweemersdam

35 JAAR EINDE KOUDE OORLOG

35 jaar geleden kwam er een einde aan de Koude Oorlog. Het was een historische omwenteling die de wereld voorgoed veranderde. Met de val van het IJzeren Gordijn, de opening van grenzen en de geleidelijke ontmanteling van oude vijandbeelden brak een nieuw tijdperk aan. Oost en West zochten toenadering, samenwerkingen ontstonden en miljoenen mensen kregen nieuwe vrijheden en kansen.

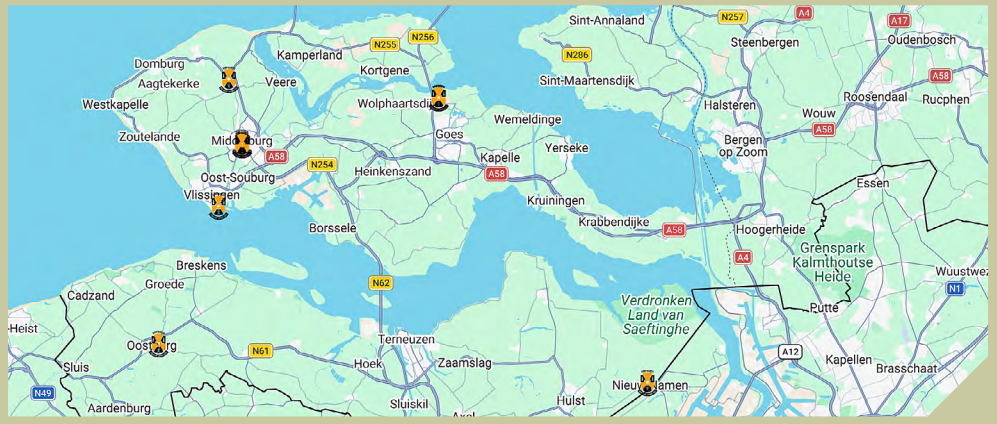
In het weekend van 12 en 13 december 2026 willen we dit feit aangrijpen om, net als in oktober 2022 (60 jaar na de CUBA crisis) en april 2024 (75 jaar NAVO), weer een groot aantal koude-oorlogobjecten in Nederland open te stellen voor het publiek.

Een unieke gelegenheid om deze objecten, welke niet zo vaak open zijn voor publiek, te bezoeken.

Uiteraard werkt onze stichting hier ook aan mee. In Middelburg stellen we de openbare schuilplaats in de parkeerkelder, de noodzetel van Rijkswaterstaat en de BB bunker aan de Looierssingel open voor publiek. Maar ook in de rest van Zeeland is het nodige te bezichtigen. Voor actuele informatie Scan de QR-codes:

erfgoedkoudeoorlog.nl

regio44-special-events.nl

*Op **erfgoedkoudeoorlog.nl/35eko** vindt u een interactieve kaart met locaties door heel Nederland.*

↑ *Netwerk luchtmachtposten. Bron: VPRO/Vizualism/Sandra van Lochem*

← *Bestuursbezoek aan de Luchtwachttoren in Krabbendijke.*

Luchtwachttorens
Gedurende de koude oorlog waren er in Nederland 276 hoge punten waarbij vrijwilligers zouden uitkijken naar Russische vliegtuigen die op een lage vlieghoogte (ca. 900 meter) Nederland zouden kunnen binnen vliegen (het zogenaamde “onder de radar blijven”). In Vlissingen werd hiervoor het torentje van de Zeevaartschool gebruikt en op andere plaatsen werden speciale betonnen torens gebouwd.

In Zeeuws Vlaanderen zijn nog drie van deze zogenaamde Raatbouwtorens aanwezig in Eede/Aardenburg, Koewacht en Nieuw Namen.

Op 12 augustus werd in Krabbendijke een replica geopend van de luchtwachttoren die daar destijds heeft gestaan, opgebouwd met elementen van een (deels) gesloopte toren in Bedum (Groningen).

Bij de bouw van deze replica waren een paar elementen over die we als stichting mochten ophalen. Onze doelstelling is om met deze elementen een voorstelling te bouwen als herinnering aan de luchtwachttoren in Borssele. De elementen zijn inmiddels veilig opgeslagen in de nieuwe opslagruimte en we zijn druk bezig om de toestemming te verkrijgen voor de plaatsing op een Duitse bunker in Borssele. Hopelijk kunnen we in de volgende uitgave al wat melden over de voortgang.

Meer informatie over de luchtwachttorens is te vinden op de prachtige website van Sandra van Lochem: **luchtwachttorens.nl**

HIGHLANDGAMES BY THE SEA

Bunkerbehoud present met uniek diorama van de landing bij Baarland

Foto: Marc Machielse

Zondag 16 augustus stonden wij met onze stand op de op het evenement Highlandgames By The Sea op de dijk bij Baarland. Een evenement waarbij Schotse tradities, krachtsport en Zeeuwse geschiedenis samenkomen. Schotse militairen kwamen tijdens de Slag om de Schelde in 1944 op deze historische locatie aan land om Zeeland te helpen bevrijden.

Naast ons gebruikelijke promotiemateriaal was er een prachtig diorama te zien. Het toont de landing van de Schotten op de dijk bij Baarland tijdens de Slag om de Schelde. Peter de Jonge maakte dit meterslang diorama om het waterschap te overtuigen om een monument neer te zetten bij de dijk. Het monument is een lang gekoesterde wens van onze stichting. Daarnaast wilen we de vermoedelijke bunkers in de dijk opgraven en de verdwenen vuurtoren in ere herstellen.

Foto: Marc Machielse

Foto: Marc Machielse

Foto: Marc Machielse

↑↑ *Kranslegging door onze secretaris Jaap Francke.*

↑ *Peter de Jonge achter zijn maquette.*

← *Promomatriaal Stichting Bunkerbehoud*

Ook op zaterdag 31 oktober bij de herdenking van de landing bij Baarland zullen wij deze prachtige maquette van Peter de Jonge tentoonstellen in onze stand.

INIZIO
Samen. Ontwikkelen. Versterken.

De brug tussen talent en werk.

Van werving tot werkvloer

Wij vinden, ontwikkelen en begeleiden nieuwkomers naar een duurzame plek binnen uw organisatie.

- Werving en selectie
- Opleiding en begeleiding
- Administratieve ontzorging

Stationsweg 23 · 4416 PH Kruiningen

www.inizio.nu 085 - 401 3147 info@inizio.nu

MAXIMAAL TIMMERWERKEN
www.maximaaltimmerwerken.nl

VUURWERK
29, 30 en 31 december
LOSSE VERKOOP!
Vuurwerkpaleis 's-Graveupolder Traas
VUURWERK TOPPERS

VRIJWILLIGERS-COÖRDINATOR

PIETER MARIJNUS

In september is het bestuur is uitgebreid met een vrijwilligerscoördinator. Pieter Marijnus is bereid gevonden deze taak op zich te nemen en hij stelt zich daarom aan jullie voor.

Opgegroeid in Noordwijkerhout was ik van jongs af aan al te vinden in de bunkers in de nabijgelegen duinen. De interesse voor deze bijzondere bouwwerken is gebleven en ik werd vervolgens een geregelde bezoeker van de Normandische kust. Maar ook andere regio's hebben mijn interesse. Nog niet zo lang geleden bezocht ik de Duitse stellingen in het Hurtgenwald en de Frans-Duitse bunkers uit de Eerste Wereldoorlog in de Elzas.
Ik heb jaren gewerkt als sociaal-rechercheur en toezichthouder in het sociaal domein en heb in die rol ervaring opgedaan met het coördineren en plannen van werkzaamheden en het werken in teamverband. Inmiddels ben ik pensionado en sinds twee jaar inwoner van Middelburg.

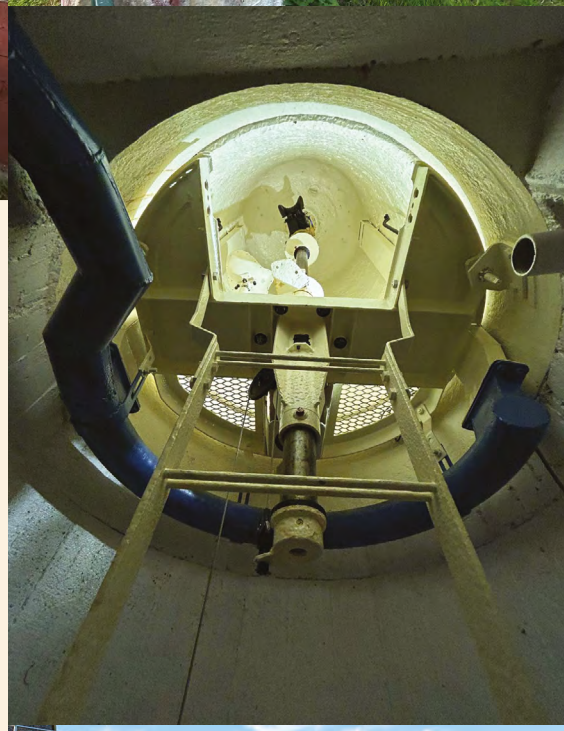
Om meer te weten te komen van de bunkers in Zeeland en vanwege mijn wens om mij in te zetten voor de stichting ben ik lid geworden.
Het was voor mij een aangenaam toeval te horen dat de stichting op zoek was naar een vrijwilligerscoördinator. Met plezier heb ik ingestemd met het verzoek deze taak op mij te nemen.
Ik hoop dat ik een goede bijdrage kan leveren aan de missie van Stichting Bunkerbehoud en aan de onderlinge samenwerking van alle vrijwilligers.

OPEN MONUMENTENDAG

Zaterdag 12 september 2026. *Foto's Marc Machielse.*

Stationaire meetpost ABC-dienst van de Bescherming Bevolking op Westenschouwen

Tijdens Open Monumentendag 2026 afgelopen zaterdag 12 september heeft Stichting Bunkerbehoud weer verschillende historische bunkers opengesteld voor het publiek. We kunnen terugkijken op een zeer succesvolle en drukbezochte dag met veel belangstelling voor het Zeeuwse militaire erfgoed.

In de dagen voorafgaand aan open monumentendag hebben vrijwilligers van de Stichting hard gewerkt om alles netjes te maken voor het publiek en stonden zaterdag paraat om bezoekers rond te leiden en op een educatieve wijze de verdedigingswerken uit de Tweede Wereldoorlog en Koude Oorlog tot leven te brengen op de volgende historische plekken:

Park Toorenvliedt, Middelburg
De grote communicatiebunker (Type 618) trok veel bekijks. Bezoekers kregen hier een uniek kijkje in het destijds Duitse hoofdkwartier en hoe in die tijd werd gewerkt met zenders en communicatiesystemen, waaronder de bekende Enigma machine.

Abeele
Ook deze bunkerlocatie was geopend. Geïnteresseerden konden zien hoe de Stichting de locaties in stand houdt.

Observatiebunker naast de Oranjemolen, Vlissingen
Mede dankzij het uitstekende nazomerweer was dit een populaire stop voor passerende wandelaars en historie liefhebbers. Deze unieke bunker is destijds gerestaureerd en voorzien van de originele inrichting inclusief periscoop.
>>

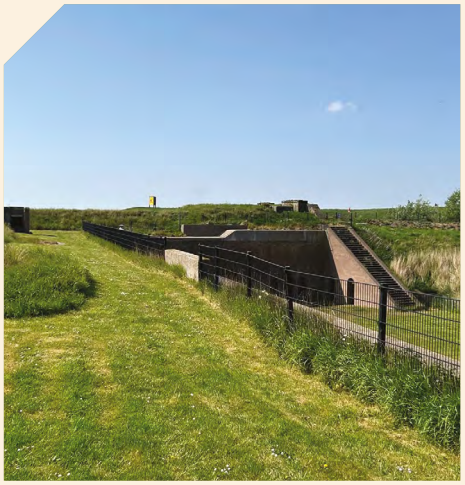
↑↗ *Camouflagebuker Abeele.*
→ *Interieur met periscoop observatiebunker Vlissingen.*
→ *Het buitenaanzicht van de periscoop.*

Fort Ellewoutsdijk
Ook hier konden bezoekers kennismaken met de robuuste verdedigingswerken aan de Westerschelde.

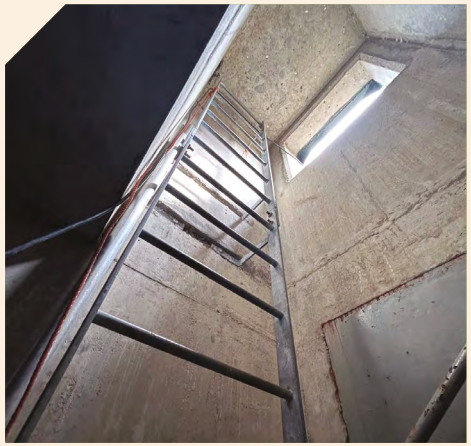
Westenschouwen
Het beschermd onderkomen van de BB, de zogenaamde “S-post Burgh”, werd in 1968 gebouwd om in het geval van een kernaanval onderdak te bieden aan drie personen die van hieruit stralingsmetingen moesten verrichten en vitale informatie moesten doorspelen. De tentoonstelling met originele meetapparatuur was zeer interessant en ook was er een live amateurradiostation actief.

Heel indrukwekkend omdat door huidige geopolitieke spanningen en parallellen weer hernieuwde belangstelling is voor de Koude Oorlog.

↑→ *Fort Ellewoutsdijk*
→ *De entrée van S post op Westenschouwen*
→ *Autentieke apparatuur, Westenschouwen*

GRIJPSKERKE IN OORLOGSTIJD

‘Deze verhalen horen bij onze identiteit’

Foto: Marc Machielse

Overhandiging eerste boek door Hans aan Grijpskerkse kinderburgemeester Eefje van Broekhoven.

17 april 2026 was de boekpresentatie van het door Hans Sakkers geschreven boek Grijpskerke in de Slag om de Schelde.

In dit boek staat het persoonlijke en aangrijpende verhaal van de familie Marijs centraal – een geschiedenis die diepe indruk maakt en een belangrijke bijdrage levert aan het levend houden van lokale oorlogsgeschiedenis.

Honderden exemplaren zijn onder meer verspreid binnen deGrijpskerkse gemeenschap, zodat ook jongere generaties kennis kunnen nemen van deze indrukwekkende geschiedenis.

Deze uitgave van Stichting Bunkerbehoud kunt u on-line bij ons bestellen. Scan de QR-code. →

HERSTEL WALCHERSE OORLOGSGRAVEN

Lou Rison en Colin Bal initiaftiefnemers van het herstel van oorlogsgraven.

Ons werk aan oorlogsgraven ontstond spontaan toen wij een aantal jaar geleden gevraagd werden of wij het graf van een Nederlandse legionair konden herstellen.

Dit graf bevindt zich op de Noorderbegraafplaats in Vlissingen, de begraafplaats waar honderden oorlogsslachtoffers hun laatste rustplaats hebben gevonden. Niet alleen geallieerde militairen uit beide wereldoorlogen maar ook vele burgerslachtoffers. Veel van deze slachtoffers zijn in de oorlog omgekomen door geallieerde bombardedementen.
Veel van deze graven bleken in een zeer erbarmelijke staat, waarop wij besloten om ook deze graven na toestemming aan te pakken. Inmiddels staat de teller op ruim 150 gerestaureerde graven in Vlissingen en zo'n 200 in totaal op Walcheren.

Nieuw- en Sint Joosland
Dit jaar kregen wij ook een bijzonder verzoek vanuit René Hoebeke. Zijn vraag was of wij de graven in Nieuw- en Sint Joosland in samenwerking met basisschool 'De Lonneboot' wilden aanpakken. Na overleg met de directeur van deze school kwamen wij overeen om samen met de leerlingen van groep 7 en 8 eind april de graven te gaan reinigen. Samen met deze geïnteresseerde leerlingen maakten wij de graven schoon en voorzagen wij alle graven, ook degene zonder grafmonument van de inmiddels welbekende rood-wit-blauwe dennenappels.
Deze dennenappels zijn afkomstig van de 4-mei herdenking op de Waalsdorpervlakte. De leerlingen vonden het vreemd dat veel slachtoffers geen grafmonument hebben.
Dat is nu duidelijk zichtbaar door deze dennenappels.

Foto: Colin Bal

Foto: Colin Bal

↑ *Krijn Louwerse (foto: NIOD)*
↗ *De steen voor restauratie.*
→ *Schoongemaakt en ingeschilderd*

Krijn Louwerse
Tussen de oorlogsgraven viel de leerlingen een steen op en dat was die van Krijn Louwerse. Het bleek dat zij in de november daarvoor nog een gastles kregen van zijn kleinzoon.
Het was voor de leerlingen en leerkrachten eigenlijk een schok om te ontdekken dat de steen van Krijn ondanks zijn daden in zo'n slechte staat verkeerde. Vaak wordt de aanname gedaan dat ieder graf dat onder de bescherming van de Oorlogsgravenstichting staat ook door deze stichting wordt onderhouden.
In het geval van de steen van Krijn Louwerse gebeurt dit niet omdat de steen en graf particulier zijn. Gezien zijn rol in het verzet als plaatselijke leider van het L.O. eigenlijk onverteerbaar maar wel de harde realiteit.
Na toestemming van de nabestaanden hebben wij recent de steen opnieuw ingeschilderd zodat deze weer toonbaar is voor de komende herdenking van zijn overlijden op 2 november. Krijn kwam door oorlogsgeweld om het leven gedurende de bevrijding van Walcheren.

Johan Scheijbeler
Het graf van Krijn is echter niet het enige graf dat wij op deze begraafplaats renoveerde. Ook het graf van Johan Frederik Hendrik Scheijbeler werd door ons volledig hersteld.
Johan zul je overigens ondanks zijn heldendaden op geen enkel monument tegenkomen. Waar in bijvoorbeeld België veteranen die de oorlog overleefden vaak geëerd worden met een plaquette of indien gewenst een speciaal graf wordt er in Nederland niets voor deze veteranen gedaan.
Johan, die voor zijn rol in het verdedigen en deels hernemen van het vlieg-

24/7
Laden en méér!
Laadplein 's-Gravenpolder
Baarlandsezandweg 1 in 's-Gravenpolder
140 kWh snelladen voor 4 (vracht)auto's
Contactloos betalen met E-Flux, QR-code, creditcard en laadpassen
Quiosk vendingmachine met snacks, drinks en essentials

Bakendorp Vastgoedbeheer
Bedrijfspand of woning huren of verkopen? Neem contact met ons op!
www.bakendorpvastgoedbeheer.nl

veld Ypenburg op 10 mei 1940 postuum het 'Bronzen Kruis' kreeg toegekend, overleed op 10 november 1944 door ziekte. Ondanks dat zijn steen ook nog vermeldt dat hij een moedig redder was (deze moedige daad proberen wij nog steeds te achterhalen), heeft zijn graf in Nederland geen enkele status. Voor ons schuurt dat zeker wanneer je weet dat Johan slechts kort in dienst was en eigenlijk na de basistraining pas aan zijn eerste oefening was begonnen. Dat feit weerhield hem echter niet om stand te houden tegenover een superieure vijand. Johan is dus volgens de naoorlogse regels geen oorlogsslachtoffer. Het graf werd gereinigd, ingeschilderd en weer voorzien van hergebruikte kettingen. Zo is het graf weer in de staat zoals zijn ouders dit wilden. Het graf dat gezien zijn formaat en uitvoering niet alleen als grafsteen dient maar ook als een persoonlijk monument.

↑ *Johan Scheijbeler (foto: Traces of War)*
→ *De tekst opnieuw ingeschilderd.*
⇊ *Voor en na restauratie.*

Foto: Colin Bal

Foto: Colin Bal

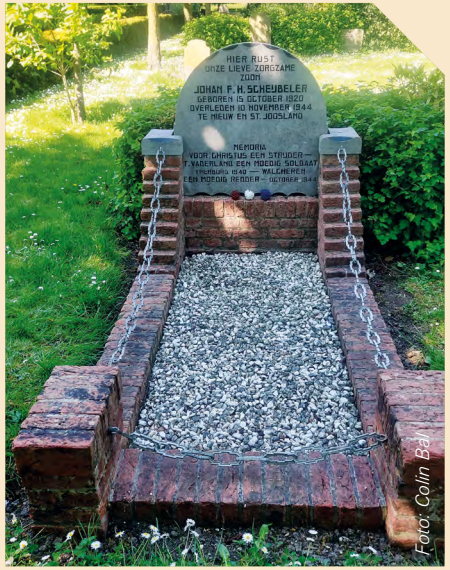

Foto: Colin Bal

Wouter, Rob, Pieter, Stefan en Ruud in actie bij de 700 PaK.

HET VRIJWILLIGERSKLUSTEAM IN ACTIE

Door Raimond Klap. *Foto's: Raimond Klap*

Het klusteam van de Stichting Bunkerbehoud beschikt over een geweldige groep vrijwilligers. Want naast het suppoostwerk in onze musea worden er ook genoeg andere werkzaamheden uitgevoerd in en rondom onze bunkers.

In de aanloop naar Bunkerdag zijn we veel bezig geweest met de restauratie van de Communicatiebunker 618 van Toorenvliedt. Verder in het jaar waren er de nodige andere werkzaamheden binnen en buiten. Zo verzorgen we het buitenonderhoud aan de zeldzame 700PaK bunker in Ritthem, de unieke G-kazemat eno Observatiebunker 143 in Vlissingen en natuurlijk onze Musea 502 en 143 in Zoutelande. Eigenlijk zijn we het hele jaar door op verschillende locaties op Walcheren en de Bevelanden actief.

We zijn van alle markten thuis en vinden het vooral leuk om met een gezellig team een bijdrage te leveren aan ons erfgoed! Suppoosten, battle tours, schilderen, opschonen, maaien, restaureren, techniek, onderzoek, enz, enz. Maar vooral ook gewoon gezellig en ontspannend: koffie, bier en mooie verhalen en van mooie verhalen krijgen we nooit genoeg. We mogen trots zijn op onze mensen. Zij zijn het fundament van onze Stichting.

De koffieklets op Torenvliet.

Ruud en Raimond bij de G-kazemat

Pantserkoepel G-kazemat weer mooi in de lak

Het gras bij de Distelbunker weer gemaaid en het hekwerk mooi in de verf.

Schrijf eens wat vroegen ze mij, maar eigenlijk is dat niet met één bladzijde tekst en wat foto's te belichten. Bij mij heerst vooral trots. Trots op wat we allemaal we hebben bereikt.

Mocht je nog mensen kennen die zich bij ons mooie team willen voegen… Graag! Iedereen is van harte welkom. Rest mij nog iedereen van het klusteam te bedanken voor hun inzet en tot de volgende klus!

FOTOVERSLAG PROJECT ZWEEMERSDAM

Foto's: Peter traas

September 2025

November 2025

April 2026

Mei 2026

Stichting Bunkerbehoud

WIJ ZOEKEN ADVERTEERDERS

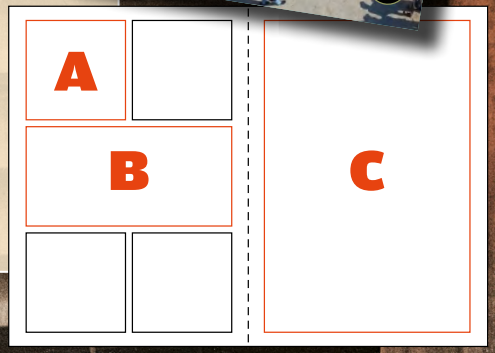
Stichting Bunkerbehoud is dringend op zoek naar adverteerders in ons tijdschrift BUNKR.
Steunt uw bedrijf onze stichting?

Er is keuze uit de volgende drie formaten:

Formaat A
62 x 62 mm
Plaatsing in 2 edities: € 275,-

Formaat B
128 x 62 mm
Plaatsing in 2 edities: € 525,-

Formaat C
128 x 194 mm
Plaatsing in 2 edities: € 1.500,-

Ook uw advertentie in dit blad?
Stuur ons een mail via info@petertraas.nl

VRIJWILLIGER OP DE KORREL

KARIN WITTLAKE

In september 2024 ben ik samen met mijn man vanuit Duitsland naar Vlissingen verhuisd. Onze vier dochters en kleindochter wonen nog steeds in Duitsland. Naast mijn interesse in geschiedenis gaat mijn belangstelling ook uit naar Enigma en het uitwisselen van Enigma-berichten. Verder houd ik van reizen, een goede film en natuurlijk mijn hond.
Ik ben werkzaam in asset- en property-management van grootschalig commercieel vastgoed binnen Europese vastgoedfondsen. Ik heb ruime ervaring met het technisch en commercieel beheer en de ontwikkeling van vastgoed en vastgoedportefeuilles.
Via mijn man, die als vrijwilliger actief was bij Stichting Bunkerbehoud, raakte ik betrokken bij de stichting. Na zijn overlijden in september 2025 ben ik zelf actief geworden binnen de stichting. Sinds september 2026 ondersteun ik het bestuur, met de museumbunkers als mijn aandachtsgebied.
Mijn rol is gericht op de verdere ontwikkeling van de museumbunkers en het creëren van een duidelijke, gezamenlijke koers: welke functie willen we dat onze museumbunkers vervullen, wat willen we er laten zien, welk verhaal willen we vertellen, wie willen we bereiken en hoe doen we dat? Daarbij vind ik het belangrijk dat onze vrijwilligers goed betrokken en ondersteund worden, zich medeverantwoordelijk voelen en over de juiste kennis beschikken om bezoekers deskundig en enthousiast te ontvangen.

STICHTINGNIEUWS

Subsidie
Voor de komende tijdstaan er verschillende projecten op stapel. Nieuwe objecten waaronder een observatiebunker bij Rilland, een hospitaalbunker aan het Marnixplein in West Souburg, twee Geschutsbunkers in Buttinge, een gevechtsbunker type 642 in Breskens en in Borssele drie manschappenverblijven en een kleine basisopzet van een luchtwachttoren uit de Koude Oorlog. Verder hebben we onze handen vol aan het onderhouden, beheren van en verder ontwikkelen van de bestaande projecten.
Met dit alles alles is een flinke berg geld gemoeid! Er wordt dan ook volop gekeken naar de mogelijkheden voor subsidies. Het aanvragen en verkrijgen van subsidies vraagt veel aandacht. Er zijn namelijk verschillende richtlijnen en voorwaarden waar we rekening mee moeten houden en er zijn gebruiksovereenkomsten voor het beheer nodig.
We hopen spoedig een subsidietoekenning te krijgen zodat we aan de slag kunnen.

Vrijwilligersovereenkomst
Bij onze projecten werken wij samen met vrijwilligers die zich betrokken voelen bij- en trots zijn op de bijzondere historische verdedigingswerken die wij onder onze hoede hebben.
We vinden het belangrijk om betrouwbaar en duidelijk te zijn richting onze vrijwilligers en onze omgeving. Daarom

Luchtwachttoren Nieuw Namen.
Inzet: De raster-elementen in oplslag voor de te realiseren kleine basisopstelling in Borssele.

hebben wij een vrijwilligersovereenkomst opgesteld. Deze overeenkomst is bedoeld als praktisch uitgangspunt voor onze dagelijkse werkzaamheden en voor de samenwerking binnen de stichting. Daarbij vinden wij het belangrijk dat iedereen de afspraken zowel naar de letter als naar de geest naleeft.
Een conceptovereenkomst is inmiddels gereed en zal binnenkort met alle vrijwilligers worden gedeeld. Daarna is er gelegenheid om eventuele vragen of opmerkingen kenbaar te maken.
Zo zorgen we samen voor heldere afspraken en een prettige, betrokken en betrouwbare samenwerking.

Meetresultaten ventilatie
Een goede luchtkwaliteit in onze museumbunkers is een belangrijke voorwaarde voor een goed binnenklimaat met voldoende verse lucht.
Om dit te controleren - want meten is weten - heeft onze specialist, Dan de Bruijn, een controlemeting uitgevoerd. Na meting bleek dat de ventilatie verbeterd moest worden. Hiervoor konden de bestaande ventilatiekanalen worden benut. Er is een extra ventilator geplaatst die enkele uren per dag wordt ingeschakeld. Zo blijft de luchtkwaliteit binnen de gestelde normen. We zullen nog een eindmeting uitvoeren om met zekerheid vast te stellen dat de luchtkwaliteit aan de normen voldoet.

Opslag
De Stichting Bunkerbehoud beschikt over een omvangrijke collectie bunker- en andere materialen die afkomstig zijn van de Atlantikwall. Doordat de collectie momenteel is verspreid over verschillende dependances, is het beheer en het overzicht van de collectie niet optimaal. Om hierin verbetering te brengen, wil de stichting een splitsing maken tussen de collectie van zware spullen naar 's Heerenhoek en lichte spullen in Zoutelande.
Op dit moment zijn we bezig met het inrichten van een pand in 's-Heerenhoek met prima mogelijkheden: het beschikt over voldoende ruimte, is geïsoleerd, goed bereikbaar en centraal gelegen. Daarnaast zijn de benodigde voorzieningen zoals elektriciteit, stromend water en een toilet aanwezig en is het dak voorzien van zonnepanelen. De opslagruimte beschikt over twee verdiepingen en biedt daardoor prima mogelijkheden voor het onderbrengen van zware en omvangrijke materialen beneden en zaken zoals documentatie, boeken en andere collectieonderdelen op de verdieping. Hierdoor kan de collectie op een meer gestructureerde en efficiënte manier worden opgeslagen, beheerd en geraadpleegd. In de ruimte die nu vrijkomt in de overvolle opslagbunker in Zoutelande blijven dedelicate spullen die er al lagen in opslag.
Dit alles maakt het mogelijk om de collectie op een verantwoorde manier te bewaren, te verzekeren en waar nodig beschikbaar te stellen voor onderzoek en tentoonstellingen.

De eerste stellingen worden gevuld in de nieuwe opslag in 's-Heerenhoek

VAN HET BOEKENFRONT

'Atlantikwall in kaart.
Bunkers en Bezetting in Zuid-Holland' beschrijft het verhaal van de Atlantikwall in Zuid-Holland aan de hand van 120 unieke kaarten en plattegronden en tientallen foto's uit archieven en privécollecties in binnen- en buitenland. Op thematische wijze behandelt het boek de planning en bouw van de verdedigingswerken, de bezettingsmacht, de gevolgen voor de burgerbevolking, oefeningen en daadwerkelijke strijd te land, ter zee en in de lucht en tenslotte de nasleep van vijf jaar bezetting. Met deze zowel brede als diepgaande benadering is een nieuw standaardwerk ontstaan. Het boek telt maar liefst 328 pagina's op groot formaat waardoor de kaarten en foto's goed tot hun recht komen.

Onlangs hebben we met een aantal mensen een mooie stelling opgehaald in 's-Gravenpolder en in ons magazijn geplaatst voor de boeken van Stichting Bunkerbehoud. Jaap, Pieter, Henk-Jan en Peter hebben dit verzorgd. De stellingen zijn geschonken door de voormalige drogisterij Lokerse 's in Gravenpolder.

We hebben inmiddels een flinke voorraad boeken te koop waaronder het boek "Atlantikwall in kaart".

Wil je ook zo'n boek bestellen? Van€ 59,95 nu voor slechts € 29,95. Scan de QR-code.

AGENDA

16 t/m 18 Oktober
Stichting Fabricatie thema: "Dreiging"
Presentatie over de wapenindustrie, Bunker Pak 700 in Ritthem

20 oktober
Lezing Hans Sakkers: Slag om de Schelde
Munitiebunker Zoutelande (achter camping Janse), aanvang 14.00 uur.

29 oktober
Lezing Hans Sakkers: Vesting Vlissingen
Scheldehof Vlissingen, aanvang 19.30 uur.

31 Oktober 2026
Herdenking landing Baarland (13.00-14.30 uur).

1 November 2026
Herdenking bevrijding Westkapelle (11.00-13.30 uur).

1 November 2026
Bevrijdingslopen Vlissingen (Oranjedijk/ Uncle Beach).

2 t/m 4 November 2026
Internationaal congres over de Atlantikwall
Op 3 november een busexcursie naar bunker 618 Toorenvliedt.

2 november 2026
Herdenkingswandeling Rushing to Flushing (Westkapelle > Vlissingen)

27 november 2026
Lezing door Dan de Bruijn: "Sporen van de koude oorlog in Zeeland"
museum Gdynia in Axel, Aanvang om 19:30

Dinsdag 1 t/m donderdag 3- December 2026
Tech Xplore dagen voor scholieren bij Damen Naval Vlissingen
Op onze stand kunnen leerlingen een Enigma bericht maken en decoderen, morseseinen en een bom ontmantelen met behulp van codeschijven.

Zaterdag 12 en zondag13 december 2026
Herdenking 35 jaar einde koude oorlog Middelburg
Beide dagen opengesteld van 09:00-17:00 uur: de voormalige noodzetel van Rijkswaterstaat aan het Groenewoud, de schuilplaats voor 6000 - 12000 personen onder de parkeergarage Geere. De voormalige BB post aan de Looierssingel alleen op zaterdag.

22 Mei 2027
Bunkerdag

15 Augustus 2027
HighlandGames By The Sea, Baarland

HET ERFGOED KAN UW HULP GEBRUIKEN!

Stichting Bunkerbehoud is op zoek naar donateurs, sponsoren en vrijwilligers
UW BIJDRAGE, GROOT OF KLEIN, HELPT ONS OM ONZE MISSIE WAAR TE MAKEN

WORDT DONATEUR, SPONSOR OF VRIJWILLIGER

Donateur worden
IDEAL WERO

Vrijwilliger worden

Eenmalige donatie
IDEAL WERO

Sponsor worden

www.bunkerbehoud.com